

Klachtencommissie SCEN

Oordeel van 6 juni 2023 naar aanleiding van de op 30 december 2022 ontvangen klacht van:

A,

wonende te B,

hierna: klagster,

tegen

C,

gevestigd te D,

hierna: de SCEN-arts.

1. Het verloop van de procedure

1.1

De Klachtencommissie SCEN (hierna: de commissie) heeft kennisgenomen van de volgende stukken:

- het klaagschrift van klaagster d.d. 30 december 2022;
- het verweerschrift van de SCEN-arts d.d. 2 februari 2023.

1.2

Op 6 april 2023 is de klacht op een hoorzitting behandeld. Hierbij waren zowel klaagster als de SCEN-arts aanwezig. Zowel klaagster als de SCEN-arts werden vergezeld door een begeleider.

1.3

Op de zitting hebben klaagster en de SCEN-arts hun standpunten nader toegelicht en hebben zij vragen van de commissie beantwoord. De commissie heeft het onderzoek daarop gesloten.

2. Waar gaat de zaak over en wat is de beslissing?

Centraal in deze zaak staat het handelen van de SCEN-arts tijdens het SCEN-consult dat hij op 25 november 2022 bij klaagsters moeder heeft afgelegd. De commissie moet antwoord geven op de vraag of de SCEN-arts daarbij heeft gehandeld zoals van een redelijk bekwaam en redelijk handelend SCEN-arts mag worden verwacht. Klaagster verwijt de SCEN-arts – zakelijk weergegeven – dat hij op ongepaste wijze heeft uitgelegd wat zijn taak als SCEN-arts is en hoe de procedure na de uitvoering van een euthanasie verloopt en dat hij daarbij ongepaste bewoordingen heeft gebruikt. De commissie verklaart de klacht gegrond maar legt hiervoor geen maatregel op. Zij acht een maatregel in dit geval vanwege de toetsbare opstelling van de SCEN-arts, die oprecht spijt heeft betuigd, niet passend en niet nodig. Hieronder licht de commissie deze beslissing nader toe.

3. Wat is er gebeurd?

3.1

Uit de door partijen toegezonden brieven en wat op de hoorzitting op 6 april 2023 aan bod is gekomen, stelt de commissie de volgende relevante feiten vast.

3.2

Klaagster is de dochter van mevrouw E. (hierna: klaagsters moeder). Klaagsters moeder leed aan uitgezaaide kanker. Vanwege haar toenemende lichamelijke klachten en het vooruitzicht dat deze nog verder zouden toenemen, heeft klaagsters moeder haar huisarts om euthanasie verzocht. De huisarts heeft zich daartoe in principe bereid verklaard en vervolgens verweerder (hierna: de SCEN-arts) gevraagd een SCEN-consult te verrichten. Het SCEN-consult vond plaats op 25 november 2022.

3.3

Op 25 november 2022 ontmoette de SCEN-arts klaagster en haar moeder bij klaagsters moeder thuis. Aan het begin van het consult heeft de SCEN-arts klaagsters moeder gevraagd of zij wist waarvoor hij kwam. Klaagsters moeder gaf daarop aan dat de SCEN-arts kwam om goedkeuring te geven voor de euthanasie. De SCEN-arts heeft vervolgens toegelicht dat hij niet kwam om goedkeuring voor de euthanasie te geven, maar om de huisarts te behoeden voor een fout. Daarbij heeft de SCEN-arts aangegeven dat de wet voorschrijft dat een arts de wens van een patiënt om te sterven alleen mag inwilligen als aan alle wettelijke zorgvuldigheidseisen wordt voldaan. Ook heeft hij uitgelegd dat een arts iemand niet ‘zomaar’ mag doodmaken omdat dan sprake zou zijn van een moord. De SCEN-arts heeft vervolgens uitgelegd dat het zijn taak is om te bezien of aan deze zorgvuldigheidseisen is voldaan, zodat de huisarts niet voor moord vervolgd zou kunnen worden.

3.4

Nadat de SCEN-arts klaagsters moeder onder vier ogen had gesproken, heeft hij klaagster en haar moeder gevraagd of zij wisten hoe de euthanasie in zijn werk zou gaan. Zij gaven daarop aan dat de huisarts dit al had uitgelegd. De SCEN-arts vroeg vervolgens of zij ook wisten hoe de procedure na de uitvoering van de euthanasie eruit zag, bijvoorbeeld dat het lichaam van klaagsters moeder na het overlijden door een gemeentelijk lijkschouwer moest worden geschouwd. Klaagsters moeder gaf aan

dat wel te weten, waarna de SCEN-arts vroeg of zij ook wist dat het lang kon duren voordat de gemeentelijk lijkschouwer langs zou komen. Vervolgens heeft de SCEN-arts, aan de hand van een ervaring uit de tijd dat hij nog huisarts was, uitgelegd dat het door omstandigheden langer kon duren voor de gemeentelijk lijkschouwer ter plaatse zou kunnen komen en waarom een gemeentelijk lijkschouwer het belangrijk vindt dat een stoffelijk overschot en de medicatie waarmee de euthanasie is uitgevoerd niet worden verplaatst.

3.5

De SCEN-arts heeft vastgesteld dat aan de wettelijke zorgvuldigheidseisen werd voldaan en heeft dit aan de huisarts van klagsters moeder meegedeeld. Klagsters moeder is ten gevolge van euthanasie overleden.

4. Wat houdt de klacht in?

4.1

Op 30 december 2022 heeft klagster per e-mail een klacht ingediend over het handelen van de SCEN-arts tijdens het SCEN-consult op 25 november 2022. Daaruit is de volgende klacht gededistilleerd, met de verwoording waarvan klagster tijdens de zitting heeft ingestemd.

De klacht

Klagster verwijt de SCEN-arts dat hij diverse ongepaste opmerkingen heeft gemaakt gedurende het SCEN-consult. Zo heeft de SCEN-arts gezegd dat de huisarts haar moeder zou komen vermoorden, dat de huisarts een moordenaar was, dat het lang kon duren voordat een gemeentelijk lijkschouwer zou komen omdat een treinongeluk voorgaat en dat zij haar moeder niet mocht aanraken na de uitvoering van de euthanasie omdat er misschien wel een mes in haar rug kon zitten. Klagster is van mening dat een SCEN-arts dergelijke dingen niet hoort te zeggen en wil voorkomen dat andere patiënten met dergelijke ongepaste opmerkingen worden geconfronteerd. Ook vindt zij de opmerkingen van de SCEN-arts ongepast in de richting van de huisarts die haar moeder zo goed heeft bijgestaan tijdens haar ziekteperiode en de euthanasieprocedure.

5. Wat is het standpunt van de aangeklaagde SCEN-arts?

5.1

In zijn verweerschrift d.d. 2 februari 2023 en op de zitting d.d. 6 april 2023 heeft de SCEN-arts zijn zienswijze op de klacht gegeven, welke hieronder wordt weergegeven.

5.2

De SCEN-arts kan zich het consult nog goed voor de geest halen. Hij had zelf een goed gevoel overgehouden aan het gesprek en betreurt het dan ook zeer dat klagster en haar moeder daar anders op terugkeken. Volgens de SCEN-arts is zijn uitleg over zijn taak als SCEN-arts en de procedure nadat de euthanasie is uitgevoerd niet goed overgekomen en dat spijt hem zeer. Hoewel hij deze uitleg altijd zo geeft en daar eerder nooit problemen door heeft gehad, beseft hij zich dat hij zijn uitleg voortaan in andere bewoordingen moet geven en dat hij het woord 'moord' en het voorbeeld van het treinongeluk als reden voor eventuele vertraging niet meer moet geven. Wel betwist hij dat hij heeft gezegd dat de huisarts een moordenaar is. Ook weet hij zeker dat hij duidelijk heeft gemaakt dat het overlijden van klagsters moeder niet ondergeschikt is aan een treinongeluk.

6. Wat zijn de overwegingen van de commissie?

6.1

De commissie wijst er allereerst op dat het bij de toetsing van professioneel handelen er niet om gaat of dat handelen beter had gekund, maar om het geven van een antwoord op de vraag of de SCEN-arts heeft gehandeld zoals van een redelijk bekwaam en redelijk handelend beroepsgeenoot onder gelijke omstandigheden mag worden verwacht, rekening houdend met de stand van de wetenschap ten tijde van het klachtwaardig geachte handelen en met hetgeen toen in de beroepsgroep ter zake als norm of standaard werd aanvaard.

6.2

De kern van het kader waarbinnen de commissie zich een oordeel vormt over het gedrag en het handelen van een SCEN-arts is de KNMG-richtlijn Goede steun en consultatie bij euthanasie (2012), verder te noemen: de richtlijn. In deze richtlijn staat puntsgewijs beschreven welk gedrag en handelen in beginsel van een SCEN-arts mag worden verwacht. Het behoort tot de verantwoordelijkheid van iedere SCEN-arts om bij de beoordeling van het euthanasieverzoek de richtlijn adequaat toe te passen en zo de verdere professionalisering van SCEN te bevorderen.

6.3

Op basis van de schriftelijke stukken, alles wat op de zitting is besproken en de voornoemde richtlijn, komt de commissie tot het oordeel dat de klacht gegrond is. Hierna licht de commissie haar beslissing toe.

6.4

De commissie stelt vast dat klaagster en de SCEN-arts van mening verschillen over de vraag of de SCEN-arts heeft gezegd dat de huisarts een moordenaar was. Klaagster weet zeker dat de SCEN-arts dat wel heeft gedaan, terwijl de SCEN-arts zeker weet dat hij dat niet heeft gedaan. Hetzelfde geldt voor de opmerking over de ondergeschiktheid van de dood van klaagsters moeder aan andere mogelijke gebeurtenissen, zoals een treinongeluk. Aangezien de commissie niet bij het SCEN-consult aanwezig is geweest, kan zij niet vaststellen of de SCEN-arts het woord 'moordenaar' in de mond heeft genomen en ook niet of hij heeft gezegd dat de dood van klaagsters moeder ondergeschikt zou zijn aan andere mogelijke gebeurtenissen zoals een treinongeluk. Zoals de commissie ook ter zitting heeft uitgelegd, wordt volgens vaste jurisprudentie in gevallen als het onderhavige, waarbij sprake is van het woord van de één tegen het woord van de ander, geen standpunt ingenomen en geen conclusie getrokken. Aan het woord van de één kan immers niet meer waarde worden gehecht dan aan het woord van de ander.

6.5

De commissie stelt vast dat partijen verder niet van mening verschillen over de uitleg die de SCEN-arts klaagster en haar moeder heeft gegeven. De commissie is van oordeel dat de manier waarop de SCEN-arts klaagster en haar moeder heeft geïnformeerd om meerdere redenen niet overeenstemt met het handelen van een redelijk bekwaam en redelijk handelend SCEN-arts.

6.6

De commissie wijst erop dat een SCEN-arts op grond van punt 11 van de richtlijn moet uitleggen dat het zijn of haar taak is om te beoordelen of aan de wettelijke zorgvuldigheidseisen wordt voldaan en de consultvragend arts voor onzorgvuldigheden te behoeden. Ook moet hij of zij de patiënt en diens naasten duidelijk maken dat de SCEN-arts er niet is om toestemming te geven aan de consultvragend arts om euthanasie te mogen uitvoeren of hulp bij zelfdoding te verlenen. Hoewel het juridisch klopt dat een arts die zich niet aan de wettelijke zorgvuldigheidseisen houdt, strafrechtelijk vervolgd kan worden voor (in het uiterste geval) moord en het de taak van de SCEN-arts is om te beoordelen of aan de zorgvuldigheidseisen wordt voldaan, is de commissie van mening dat de SCEN-arts dat niet op deze manier aan een patiënt en diens naasten moet uitleggen. Een patiënt en diens naasten bevinden zich in een kwetsbare positie; doorgaans zijn zij erg gespannen en ook voelen zij zich afhankelijk van het oordeel van de SCEN-arts. Zeker het bezigen van het woord 'moord' acht de commissie, gelet op de emotioneel beladen setting van een SCEN-consult, ongepast. Meer in het algemeen merkt de commissie op dat het incidentele karakter van een SCEN-consult, de aard van de inhoud ervan en de gemoedstoestand van de betrokkene(n) meer dan in de gewone praktijkvoering nopen tot terughoudendheid waar het betreft informeel bedoelde opmerkingen, ironische of joviaal bedoelde uitlatingen of het refereren aan persoonlijke ervaringen.

6.7

Met betrekking tot de uitleg over de procedure na de uitvoering van de euthanasie merkt de commissie op dat het in principe niet de taak van de SCEN-arts is om uitleg te geven over de procedure na de uitvoering van de euthanasie. De taak van de SCEN-arts is – zoals de SCEN-arts ter zitting terecht heeft opgemerkt en erkend – het toetsen aan de wettelijke zorgvuldigheidseisen voor euthanasie en het behoeden van de consultvragend arts voor onzorgvuldig handelen. Verdere informatie, bijvoorbeeld over wat er gebeurt na de euthanasie, wordt gegeven door de consultvragend arts. Wel kan een SCEN-arts in zijn verslag de consultvragend arts er zo nodig op attent maken dat het belangrijk is om de procedure na de euthanasie met de patiënt en diens naasten te bespreken.

Wat betreft de wijze waarop de SCEN-arts de uitleg heeft gegeven, is de commissie het met klagster eens dat dit ongepast en onnodig was. Het delen van zijn eigen ervaring droeg niet bij aan een beter begrip van de procedure. De commissie kan zich voorstellen dat klagster en haar moeder hierdoor van slag zijn geraakt.

Maatregel

Uit het voorgaande volgt dat de klacht gegrond is. De vraag die nu voorligt, is of een maatregel passend is en zo ja welke. De commissie overweegt hierover het volgende. De SCEN-arts heeft zowel in zijn verweerschrift als ter zitting volmondig toegegeven dat de manier waarop hij zijn taak heeft vervuld en de procedure na de euthanasie heeft uitgelegd ongepast en onhandig waren en dat hij dit in de toekomst niet meer op deze wijze zal doen. Daarnaast heeft de SCEN-arts ter zitting verteld dat hij de casus heeft ingebracht in zijn SCEN-groep en dat hij daar lering uit heeft getrokken. Zo ziet hij in dat het geven van de uitleg over de procedure na de euthanasie niet tot zijn eigenlijke taak behoort en laat hij dit in het vervolg achterwege, maar noteert hij hierover wel iets in zijn verslag richting de consultvragend arts. De commissie heeft tijdens de zitting een SCEN-arts gezien die zich bijzonder open, toetsbaar en leerbaar opstelt en wie het terecht spijt dat het consult ervaren is zoals door klagster beschreven. Om die reden acht de commissie de oplegging van een maatregel dan ook niet passend en nodig.

7. Wat is de beslissing van de commissie?

De commissie oordeelt de klacht gegrond, maar legt aan de SCEN-arts geen maatregel op.

De commissie

- bepaalt dat dit oordeel in geanonimiseerde vorm ter publicatie zal worden aangeboden aan Medisch Contact, het Tijdschrift voor Gezondheidsrecht en Gezondheidszorg Jurisprudentie.

(...).

Aldus gegeven in raadkamer door mr. L. Beij, voorzitter, drs. M. van Bergeijk, drs. J. Mulder en prof. mr. dr. D.P. Engberts, leden van de Klachtencommissie SCEN, in tegenwoordigheid van mr. C.M. Zetsma, secretaris.

de voorzitter:
mr. L. Beij

de secretaris:
mr. C.M. Zetsma

Utrecht, 6 juni 2023.